

*Siyasal Bilgiler Okulunun 89 uncu yıldönümünü
münasebetile Prof. İsmail Hakkı Görelî'nin
konuşması*

Bugün Siyasal Bilgiler Okulu büyük ceddi ilk mülkiye mektebinin kurulduğu tarihe nazaran 89 uncu yıldönümünü kutluyor. Bu münasebetle huzurunuzda konuşmağa başlarken memleketin iç siyaset tarihinde önemli bir yeri olan bir nutkun bir fıkrasına temas edeceğim.

Huzurunuzda bundan evvelki konuşmalarımın birinde İlk mülkiye mektebinin açılışından bahsederken tanzimat hareketini meydana getirenlerin memlekette koymak istedikleri esasları tatbik mevkiine çıkaracak elemanları hazırlamağı zarurî görerek bu teşebbüse giriştiklerini arzetmiştim.

1293 (1877) tarihinde ilk meşrutiyetin başlangıcında kanunu esasi ilân edilirken aynı ihtiyacın hissedilmesi üzerine yeni mülkiyenin kurulmasına teşebbüs olunmuştur.

İkinci Abdülhamid'in 6/Mart/ 1293 (1877) tarihinde ilk Osmanlı Mebuslar meclisini açarken okuttuğu nutukta şu fıkraya tesadüf edilmiştir.

(Cülüsümüzden beri intihabı memurin maddesinin ehemmiyetini takdir eylediğimizden masarifi hazinei hassamızdan tesviye olunmak üzere bir mektebi mahsus tesisile idarei umumiyeye için memur yetiştirmeği tasmin eyledim. Bu mektebin evvelce ilân olunmuş olan nizamnamei esasiden dahi malûm olacağı veçhile mektep mezkûr şakirdanı idare ve politika memuriyetlerinin en büyük derecatına kadar kabul olunacak ve bunlar tebeamızın mezhep istisnası olmayarak her sınıftan alınıp terakkileri derecei ehliyete göre olacaktır.)

Bu nutka meclisi mebusanca verilen cevapta da mektebin tesisi hakkındaki iradeden bahsedilerek vecibei teşekkürün ifasına müsaraat olunduğu kaydedildiği gibi ayanın cevabında da mektebin açılışına işaretle iktifa olunmuştur.

Mektebi mülkiye 4/Kânunevvel/1293 (1877) tarihinde açıldığına göre açılışı gerçi Sadrazam Ethem Paşanın zamanına tesadüf etmekte

işe de bu ihtiyacın takdiri ve teşebbüsün icrası Mithat Paşanın sadareti zamanında olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü Mektep mülkiye nizamnamesi 8 /Safer/ 1294 10/Şubat/ 1292 (1877) tarihli olup Mithat Paşanın sadarettten azli ve memleket topraklarından dışarı çıkarılması 5/Şubat/1877 tarihine müsadif olduğuna göre esasların tesbiti o zamana tesadüf ettiğine şüphe bırakmaz.

Her gittiği yerde bıraktığı eserlerle kendini tarihe maletmiş olan Mithat Paşa gibi bir idare adamının kanunu esaslı hazırlarken bunun tatbikini temin için her şeyden evvel zaruret görülecek idare adamlarını yetiştirmek gayesile tasavvur ettiği mektebimiz Abdülhamit'in nutkunda ismi nedense zikredilmeyerek demin okuduğum fıkradaki şekilde mevzubahs edilmiştir.

İkinci Abdülhamit'in nutkunda memleket için hayırlı olacak daha birçok şeylerden bahsedildiği halde pek kısa bir zaman sonra bunların hiçbirini bir daha ağza alınmamıştır. Ancak mektebi kapamak ciheti nedense yapılmamış fakat mektebi kendi arzusu dairesinde yürütmek ve buradan çıkanları yalnız ve yalnız kendi emellerine hizmet ettirecek kabiliyette yetiştirmek için hatırına gelen bütün tedbirlere baş vurmuş, ne kadar tazyik mümkün ise hiçbirinde kusur etmemiştir.

Mektebimizin yüksek bir mazhariyetidir ki bütün tazyiklere rağmen mektepten o devirlerde dahi çıkanlar büyük hocalarından aldıkları memleket ve fazilet aşkile her yerde temayüz etmişlerdir.

Diğer taraftan ne garip bir istihzai şundur ki mülkiyeye karşı aldırıldığı sıkıştırıcı tedbirlere rağmen memleketin kültür hayatına hizmet etmediği yolunda vakit vakit kulağına giden tenkitlere karşı kendini müdafaa maksadile ikinci Abdülhamit mülkiyeyi kendisinin tesis etmiş olduğunu bir çok defa ileri sürdüğü şayidir.

Milletin gözünde, görevini başarı ile yapmış bir kurum vakarile yükselen okulumuz her devirde memleketin kendilerinden beklediği hizmetleri canla başla çalışarak yapan kıymetli birçok mezun verdiği gibi bugün de ilk tesis tarihinden beri devam edegelen geleneğe sadık kalarak fedakâr genç evlâdlarını yetiştirmeğe uğraşmaktadır.

Her kurum bir ihtiyacı karşıladıkça varlığını devam ettirebilir.

Memleketin siyasî, idarî, malî, alanlarda kıymetli elemanlara ihtiyacı söz götürmez bir gerçektir. Okulumuzun devlet kapısına memur yetiştirdiği yolundaki itirazlar, tenkitler her zaman duyula gelmiştir.

Fakat Siyasal Bilgiler Okulunu bu bakımdan başka müesseselerle kıyaslamağa imkân yoktur.

Bugünkü devlet görevlerinin geçen yıllarda ki telâkkilerden çok farklı olarak pek çeşitli ve pek geniş olduğu gibi bu işlerin iyi yürütülebilmesi için ne kadar çeşitli ve geniş malûmata ihtiyaç bulunduğuda meydandadır. Bir de memurluk meselesi yalnız malûmat meselesi de değildir. Tatbikatta bu malûmattan nasıl istifade edilebileceğini ve her türlü olaylar karşısında hafızalarında yerleştirdikleri çeşitli malûmattan nasıl faydalanabileceklerini gençlere öğretmek, muhakemelerini bu yolda geliştirmek zarureti vardır.

Siyasal Bilgiler Okulunun hususiyetini burada aramak icabeder.

İlim için ilim yapan müesseselerin kendi veçheleri ilkindeki kıymetleri bittabi pek büyüktür ve yetişen kıymetli gençlerden büyük başarılar beklemek memleketin hakkıdır. Şu kadar ki Siyasal Bilgiler Okulunu bunlardan ayırmağa yarayan bazı nitelikler vardır ki bunlardan biri izah ettiğim noktadır.

Böyle bir yıldönümü gecesinde fahrî mülkiyeli unvanını kabul etmek suretiyle mektebimize büyük bir onur vermiş olan Millî Şefimiz Cumhuriyetimizin beş sene evel burada söyledikleri bir hitabeden bir fıkra almak suretiyle bu niteliklerden birini daha belirtmek isterim.

(Diğer büyük ilim müesseselerimiz mezun verirken ve tahsillerini bitirenleri hayata çıkarırken onlara serbest mesleklerde de çalışma imkânlarını veriyor. Fakat bu müesseseyi bitirip çıkanlar daha ilk günlerinde kendilerini devlete vakfetmek kararile işe başlıyorlar. Serbest hayatı en zayıf ihtimal olarak gözönünde tutuyorlar. Ömürlerini millet hizmetine bağışlıyorlar.

Bu bakımdan bu müessesenin hususiyeti ve kendisine mahsus şeref ve imtiyazı vardır.)

Doğduğu dakikadan ölünceye kadar naciz bir ferdi olmakla iftihar edeceği büyük milletinin doğrudan doğruya hizmetinde bulunmak ne büyük şereftir.

Bu şeref, Millet hizmetini yüksek milletine lâayık olacak veçhile tam ve eksiksiz yapabilecek vasıf ve meziyetleri elde etmeğe ve her zaman her yerde üşenmeksizin, yorulmaksızın faziletle bu hizmeti başarılı bir surette yapmağa muvaffak olanlara aittir.

Millî şerefimizin şimdi mevzuubahs ettiğim nutuklarından ilham alarak gençlere üç nokta üzerinde bazı öğütlerde bulunacağım.

Millî Şef buyurmuşlardı ki:

(1 — Mektepte öğrendikleriniz bundan sonraki inceleme ve çalışmalarınız için anahtar mahiyetindedir.)

(2 — Maliye de, iktisat da, idarede, siyasette esas rolünüz aldığınız vazifeyi, bulduğunuz çarhı iyi şekilde işletmek değildir. Bundan daha fazla olarak yeni ihtiyaçları önleyecek ve memleketi ilerletecek tedbirleri bulup tatbik etmek asıl vazifeniz olacaktır.)

(3 — İleri ve istikbali açık Türkiye'nin istediği yüksek vasıflarla millete geniş ölçüde hizmet etmek gayesini tahakkuk ettirmelisiniz.

Hayatta en hakikî mürşit ilimdir diyen Atatürk'ün bu büyük sözü karşısında hayatın her sahasında ve her safhasında başarı ile yürümek isteyenlerin, ilim nuru, bilim ışığı altında çalışması kendilerine amaç tutmak istemelerinden daha tabii bir şey olamaz.

Her mesleğin, her hizmetin kendine özgü bin bir çeşit bilgiye ihtiyacı olduğunda şüphe yoktur. Okulda öğrendiklerimiz ne kadar çok olursa olsun hayatın boyunca ve hayattan öğrenecekleriniz elbette kat kat daha fazladır.

Meslek bilgileri için böyle olduğu gibi bu günkü dünyada yaşayanların insan olmak haysiyetiyle elde etmeleri zarurî bulunan bilgi hamulesi de pek çok artmıştır. Diğer medenî milletlerle aynı seviyeyi muhafaza edebilmek ve vatanın, milletin bizden beklediği hizmetleri iyi yapabilmek için sonu olmayan bilgileri elde etmeğe çalışmak borcumuzdur.

Okulda öğrendiklerimizle yetinmek pek az zaman içinde hiçbir şey öğrenmemişe dönmek sonucunu doğurur.

Her şeyde sağ duyunun çok büyük tesiri muhakkak olmakla beraber sağ duyu ile yürüteceğimiz muhakemenin doğru sonuç vermesi için dayanacağımız esasların ilmî gerçekler olması şarttır.

Bu sebeple her meslek erbabının hem umumî bilgilerini genişletmek hem de meslekî bilgilerini derinleştirmek için bütün hayatı boyunca okumağı elden bırakmaması bir zarurettir.

Bundan daha fazla olarak yeni ihtiyaçları karşılayacak ve memleketi ilerletecek tedbirleri bulup tatbik etmek asıl vazifeniz olacaktır.

Rahmetli hocamız Abdurrahman Şeref Beyin mutat hikâyeleri arasında dinlediğimiz biri vardır ki Koca Ragıp Paşa'nın bir sözüne mesnet olmaktadır. (Eski düzeni bozmıyalım).

Muhafazakâr bir zihniyetin ifadesi olan bu sözde önemli bir hakikat bulunmakla beraber memleket ve milleti diğer medenî memleket ve milletler seviyesine çıkarmak amacını tutan Cumhuriyet Türkiyesinde daima daha doğruya, daha iyiye, daha güzele erişmek için çalışırken ve olayların baskısı altında durmadan dinlenmeden bu gayelere çalışmak zorunda iken elbette başka türlü düşünmek mecburiyetindeyiz. Memleket ve milleti yükseltecek tedbirleri sahanız içinde yetkinizi aşmamak üzere düzenli olarak düşünüp, arayıp, bulup tatbik etmek önemli ödevinizdir.

Vazifelerinizi, ödevlerinizi yerine getirirken bunların gerektirdiği yüksek vasıflarla çalışmak.

İnsanlığın temeli ahlâktır.

Ahlâk öyle bir kavramdır ki her şeyde azlık, çokluk, eksiklik, fazlalık tasavvuru mümkün olduğu halde kanatımce ahlâkta bu mümkün değildir. Ya hep, ya hiç, ahlâkı vücuda getiren ilkelere biri eksilince ahlâk binası yıkılır.

Ahlâk öyle bir kavramdır ki ferdi olduğu gibi milleti de yükseltmek için onun varlığı tek âmildir.

Batırmak için de en müessir vasıta olduğu gibi.

İşte bu üç büyük düstura dayanarak ahlâk ilkelerinden asla ayrılmaksızın elde ettiğiniz ve arasız çalışmak suretiyle elde edeceğiniz bilim ışığı altında memleket ve milleti yükseltecek, ilerletecek tedbirleri isabetle bularak düzenli bir şekilde tatbika bütün hayatınız boyunca muvaffak olmanızı dilerim.

Sözlerimi bitirirken Ebedî Şefimiz Atatürk'ün mânevi huzurunda eğilir ve hepinizin duygularınıza tercüman olarak Millî Şefimiz Cumhuriyet Başkanımıza sonsuz bağlılıklarımızı tekrarlarım.

Sıtma ilâçları ağızdan alınırsa tesirlerini daha emin yaparlar ve hastalar şifa bulurlar.